

Robert Svensson, *Från träningsoverall till trenchcoat: Tränarpositionens förändring inom svensk herrelitfotboll mellan 1960- och 2010-talet* (Örebro: Örebro universitet, Institutionen för hälsovetenskaper 2019). 362 s.

Inledningsvis på 1990-talet var Stockholms universitet ledande med den första professorn i idrottshistoria Jan Lindroth från Riksarkivet och Uppsala. Därefter har idrottshistoria spridit sig runtom i landet, till exempelvis Örebro universitet, där Robert Svensson skrivit sin avhandling om de manliga svenska elitfotbollstränarnas utveckling, påverkan och makt under många historiska år, men med huvudfokus på tiden mellan 1960- och 2010-talet.

Studien är tydlig, viktig och kommer att få vetenskaplig betydelse inte bara inom fotbollen. Det är en omfattande studie i hela tio kapitel, och den går även igenom mycket redan från 1920-talet. Han har prioriterat IFK Norrköping eftersom det är en klubb som har haft stor betydelse.

Syftet med studien är som titeln lyder att undersöka tränarpositionens förändring inom svensk herrelitfotboll i förhållande till elitfotbollens förändrade villkor mellan 1960- och 2010-talet. Det görs, med hans egna formuleringar, genom att med fokus på producerandet av subjektpositionen studera svenska herrelitfotbollstränare och identifiera de makt-/kunskapsrelationer som formulerades inom de svenska herrelitfotbollsklubbarnas och SvFF:s styrningspositioner.

Hur är då undersökningen genomförd och vad kommer han fram till? Han studerar endast herrelitfotboll. Han fokuserar på den svenska idrottens och elitfotbollens övergång till professionalism när amatörregeln togs bort 1967. För tränarna ledde det till att de fick ansvaret att ta ut laget och bestämma spelsystemet. Dessutom blev lönerna högre i och med kommersialismen och de kommersialiserade TV-sändningarna som också kom igång på allvar. Bosmandomen i EU 1995, när spelarna själva fick ta beslut om att byta klubb genom en agent, betydde också mycket för tränarna, men åt andra hållet, vilket förstås också tas upp. Dessförinnan redovisar han hur tränarna inte fick ta ut lagen och genomföra taktiken, ty det tillkom oftast lagets ledare. Ett sådant klassiskt exempel är Bill Pettersson i Elfsborg på 1920-talet, då denna klubb blev mycket bra genom hans kunskap, makt och insatser.

Svensson fokuserar även på ledarnas och SvFF:s betydelse, och då kommer verkliga IFK Norrköping fram, men även Malmö FF, AIK och andra klubbar. Det kan givetvis vara en fördel att fokusera skarpt på en klubb – det visar även denna studie. I hans undersökning och analys ingår även utbildning, makt och ekonomi inom klubbarna. Det är och var viktiga aspekter när det gällde tränarnas förhållande till klubbledningen och spelarna.

Ytterligare en viktig sak han tar upp är att många svenska spelare, särskilt under amatörtiden fram till 1967, valde att tacka ja till erbjudanden från

andra länder. Välkänt är att flera skickliga svenskar tackade ja till italienska lag i början på 1950-talet, som till exempel Kurt Hamrin i AIK. Även under proffstiden har det varit så, som till exempel Zlatan Ibrahimovic, som valde ett nederländskt lag och sedan italienska med flera, vilket också är välkänt. Det var förstas ett problem för tränarna att de blev av med sina bästa spelare. Därför ville de ha makt i denna fråga liksom i andra sådana spelarfrågor såsom avtal, vilket även Robert Svenson tar upp i sin viktiga avhandling.

Avhandlingens tydliga resultat är således att tränarpositionen har förändrats kraftigt och positivt de senaste 50 åren. Avhandlingen leder till fördjupade kunskaper om tränarnas kunskaper och styrningsperspektiv.

Läs denna bok och kvalitativa avhandling av Robert Svensson om du är intresserad av herrelitfotbollstränarnas historiska utveckling! Fotbollen har också varit viktig för andra sporter. Ishockeyn har dock efter amatörtiden haft högre löner och tidigare avtal, men fotbollen är stor både bland män och kvinnor i hela världen. Makten inom fotbollen och dess förändringar kan användas för att förstå även andra beslut i samhället.

Stockholm

BILL SUND

Motzi Eklöf (red.), *Medicinska moraler och skandaler: Vetenskapens (etiska) gränser* (Stockholm: Carlsson Bokförlag 2019). 256 s.

Vad kan betraktas som medicinska skandaler och hur har etiska preferenser förändrats över tid? På vilket sätt har enskilda individer inom den medicinska vetenskapen tänjt på de gränser som har funnits utstakade och har samspelet mellan staten och den medicinska vetenskapen varit en orsak till att etiska föreställningar har förändrats?

I antologin *Medicinska moraler och skandaler: Vetenskapens (etiska) gränser* möts elva forskare kring frågor om medicinska etiska övertramp där gränserna inte alltid har varit tydligt utstakade. Boken, som är indelad i tio kapitel, har en tyngdpunkt på 1900-talet men sträcker sig från slutet av 1800-talet fram tills i dag. Urvalet av medicinska händelser är hämtade från aktuell, svensk medicinhistorisk forskning och ger författarna utrymme att med sina undersökningar bidra med nya perspektiv.

Kronologiskt rör sig de olika kapitlen inte längs en tidslinje utan varierar mellan olika tidsperioder. Den röda tråden om etisk problematik, enskilda individers påverkan samt statliga och samhälleliga intressen knyter boken samman.

I Motzi Eklöfs kapitel om docenten Alfred Pettersson (1867–1951) och ki-